

İhsan ile Rabbe Kulluk Bilinci!

Gönderen Kadir Hatipoglu - Nisan 06 2023 17:16:36

İhsan ile hareket edenler, "Allah, her an beni görmektedir, her yaptığımı bilmektedir, benim kalbimden geçmektedir, her haberdardır." duygularını taşıyacaklardır. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem, fani olanların ölmesinin önemi olmadığını, Baki olanın ölmesinin yeterli olacağını hatırlatıyor. Allah Zülcelâle ve İzzetü'lâle gibi O'nun ibadet etmek, Allah'ın bizi murakabe ettiğini düşünmek, Allah'ın kullarına çok yakın olduğunu sürekli hatırlamak bizi bir iştir. Muhsin insan bir lahza bile olsa Allah'ı unutmaz. Darlıkta varlıkta, hastalıkta ve sağlıkta kısacası En iyi ve en kötülerde bile. İhsan bilinci insan hayatında var olan boşlukları doldurur. İnsanı daha dikkatli ve titiz davranmaya sevk eder. Hayatımızın ihsanla dolu olmadığını sürekli kontrol etmeliyiz. Bilmeli ve idrak etmeliyiz ki, bizim dışımızda hayatlarımızın üzerine hesaplar yapan nice muhasipler var. İhsan ile Rabbe Kulluk Bilinci!

Ustadımız Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri, İstanbul'da bulunan kuddise sirrahu Hazretlerinin hizmetindeyken talebe arkadaşlarının arasında, İstanbul'un yanında ayrı bir yeri vardı. İstanbul Hazretleri, onunla ilgilenir ve onun yetişmesine ayrı bir ihtimam gösterirdi. Bazı talebeleri bu durumu sordular ve "Hüdayî Hazretlerine derler ki: "Onun bizden ne farkı var?"

Talebelerin bu halini sezen Hazreti Hüdayî, onları imtihan etmek istedi. Hepsini huzuruna çağırdı, ellerine birer bıçak ve birer de tavuk verip: "Bunu, gidip kimsenin görmediği bir yerde kesip geleceksiniz. Tek şartım, keserken kimsenin sizi görmemesi ve yalnız olmanızdır. Kim daha önce gelirse, benim en çok takdirimi o talebem kazanmış olur, buyurdular. Bıçakla tavuğu alan talebeler sırtına etrafa yayıldılar ve kendilerine göre, gizli birer yer bularak kesip getirdiler. Fakat hayli zaman olmasına rağmen Mahmud ortalıklarda yoktu. Nihayet elinde canlı tavuk olduğu halde kesmeden önce geldi. Hüdayî sordu: "Bu zamana kadar neredesin? Niye kesmedin?" diye...

O zaman daha talebelik yıllarını yaşamakta olan daha sonra büyük bir mürid olacak olan Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri şöyle cevap verdi: "Hocam, sizi beklediğim için özür dilerim. Çünkü ben, nereye gittiysem beni kimsenin görmeyeceği bir yer bulamadım. En kapalı bir yer dahi bulsam iyi biliyordum ki Allah-u Zülcelâle beni mutlaka görüyordu, dedi. Tabii bu haberdar olduktan sonra, anladılar diğer talebeler, hocasının neden en çok onu sevdiğim ve onunla daha fazla niçin kadar olduğunu... Başlarını öne eğip hata ettiklerini anladılar. Çünkü Allah'a gizli olan hiçbir şeyin zamanı yoktu. "İhsan", yapılması gereken şeyi en iyi şekilde bilme ve özel bir şekilde yerine getirme, başkasına iyilik etme, Allah'a kulluk, her seviye en iyi şekilde, önemseyerek, hakkıyla ve lütfiyle yapma anlamına gelmektedir. Diğer taraftan ihsanın, amellerdeki ihlas ve murakabe yani Allah'ın insanları görmek, özlemesi anlamına geldiği de söylenmiştir. Cibril hadisinde "İhsan", kavramının, başka bir rivayette, "Allah'ın, O'nun gibi sakınmandır." şeklinde zikredilmesi de bu yaklaşımı teyit etmektedir. Buna göre ihsan, kişinin kulluk seviyesini yerine getirirken Allah'ın kendisini ödüllendirmesi, davranışlarını özlediğini hissetmesidir. Bu şekilde ihsan ile hareket edenler, "Allah, her an beni görmektedir, her yaptığımı

bilmektedir, benim kalbimden geçecek;enlerden bile haberdardır.” duygularını taşıyacaklardır. İhsanın bu anlamı, Rabbimizin “el-Basir” sıfatının bu kavramla ilişkilendirilmesidir. Allah-u Zülcelâl Basir olandır. Gizli-açık, karanlık-aydınlık, büyük-külçik her şeyi her haliyle bilen ve müşahade edendir. Lokman aleyhisselam’ın, oğlunun şahsında bütün Müslümanlara ettiği nasihatinde de görüldüğü gibi, يَابُنَيَّاِنَّـهَٓااِنْ تَكُمِثْقَالَحَبَّةٍ مِنْخَرْدَلٍفَتَكُنْ فٖيصَخْرَةٍاَوْ فِيالسَّمٰوَاتِاَوْ فِيالْاَرْضِيَأْتِ بِهَااللّٰهُ ؕاِنَّاللّٰهَلَطٖيفٌخَبٖيرٌ “Lokmân, “Sevgili oğlum” (dedi), “Yaptığın iş bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa, bir kayanın içinde saklansa veya göklerde yahut yerin dibinde bulunsa yine de Allah onu açığa çıkarır. Kuşkusuz Allah her şeyi bütün gizlilikleriyle bilir, O her şeyden haberdardır.” (Lokman 16) Burada dikkat etmemiz gereken hususlardan biri de bu yeni anlamın, kavramın önceki anlamıyla da (iyilikte bulunmak, yardım etmek) irtibatlı olmasıdır. Şöyle ki; iyilikte bulunmak, yardım etmek, insanlar görmediği zaman daha samimi ve güzeldir. Ama insan bir şekilde iyilik yaptığını göstermek ya da söylemek ister. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi vesellemin bu tarifi insanın bu gereksinimini de karşılayarak, Rabbimizin her şeyi görüğü gibi yapılan iyilikleri de görüğü şuurunu insana kazandırıyor. Yani, fani olanların görmesinin önemli olmadığını, Baki olanın görmesinin yeterli olacağını hatırlatıyor. لَاتُدْرِكُهُالْاَبْصَارُؗ وَهُوَيُدْرِكُالْاَبْصَارَۚ وَهُوَاللَّطٖيفُالْخَبٖيرُ“Gözler O’nu göremez, O bütün gözleri görür. O Latif’tir, haberdardır.” (En’am; 103) İbadette Kalp Hassasiyeti “İhsan” insana ince bir düşünce ve hassasiyet duygusu kazandırır. İnsanı saflaştırır, arındırır ve her an Rabbinin huzurunda olma duygusu ile

olgunlaştırır. Bütün amellerin, ihlâs ve samimiyetle en iyi şekilde yerine getirilmesini sağlar. Hz. İbrahim aleyhisselam, Hanımı Hz. Hacer ve oğlu Hz. İsmail’i, Rabbi’nin murakabesinin rahatlığıyla Mekke’nin ıssız çölüne bıraktı. Hz. Hacer annemiz o çöde yavrusuyla tek başına kaldığında Allah’ın murakabesiyle teskin oldu. Daha sonra Hz. İsmail aleyhisselam bu şuurla bıçağa boynunu uzattı. Hz. Yusuf aleyhisselam kuyunun dibinde, Hz. Yunus aleyhisselam balığın karnında bu murakabeden haberdar bir şekilde beklediler. Bu kıssalar ihsan kavramını anlamamız açısından güzel örneklere sahiptir. Bu kıssalardan hareketle hayatımızda “ihsan”ın olmadığı bir zaman dilimini yaşamamış kabul etmeliyiz. İhsan eksenli yaşamak suretiyle, günah işlemeye açık uzuvlarımızı kontrol altına almalıyız. Bu bilinçle kalbimizi, aklımızı, gözlerimizi, el ve ayaklarımızı muhafaza etmeliyiz. Hz. Mevlana ne güzel demiş “Senin dünyaya bakan penceren kirli ise, benim çiçeklerim sana çamur görünür”. Gönül penceremizi temiz tutmamız gerek. Bu minval üzere yaşayarak, yaratılış gayemizin dışına çıkmamalıyız. Rabbimiz bizi yoktan var etmiş, türlü hallerle imtihana tabi tutarak denemektedir. Bu denemelerin nihai maksadı, hangimizin daha güzel ameller işleyeceğini ortaya çıkarmaktır. Meşhur Cibril hadisinden öğrendiğimiz üzere “ihsan” kavramının anlamlarından biri de Allah-u Zülcelâl’i görüyormuş gibi ibadet etmektir. Bizler, O’nun zatını bu dünyada göremesek de O’nun bütün gözleri gördüğüne iman ediyoruz. Allah Zülcelâl’i görüyormuş gibi O’na ibadet etmek, Allah’ın bizi murakabe ettiğini düşünemek, Allah’ın kullarına çok yakın olduğunu sürekli hatırd tutmak büyük bir iştir. İnsanın bu yüksek makama bir anda ulaşması oldukça zordur. Peki bu mertebeye ulaşmak için ne yapmak gerekir? Her şeyden önce insan o noktaya ulaşmak için bir ideal ve gaye haline getirmelidir. Sonrada oraya götüren yolları aramalı, o yola koyulmalı, bu yolda ihsan mertebesini elde eden velileri önek ve rehber edinmeli, onlarla beraber kulluk görevlerini ifa etmelidir. İbadet sanatında ustalaşmak için, Allah dostları İslam dininin en kıymetli ilimlerinden “İhsan” ilmini öğretirler. Tasavvufta seyri sülûkun hedefi, kalbin ihsan mertebesine ulaşmasıdır. Nitekim büyük veli Şah-ı Nakşibend kuddise sırruhu şöyle demiştir: “Bu yoldan maksat ve ele geçen şey, devamlı Allah-u Zülcelâl’in huzurunda olmaktır. Ashabı kiram zamanında buna ihsan ismi verilmişti. Bu yolda ilerleme esnasında, nefsin arzularını yok etmek, nurlara ve hallere gömülme, fena ve beka makamlarına ulaşmak, üstün ahlak ile ahlaklanmak gibi on makam ele geçer.” Demek ki kalbin ihsan mertebesine ulaşması için ibadet ustalarından feyz almakla ve nafil ibadetlerle, zikirle, takvaya riayet etmekle kendimizi yetiştirmeliyiz. Bu yoldan mümkün olduğu kadar manevi diriliş vesilelerinden istifade etmek gerekir. Büyüklerin sözü sözlerin büyüğüdür. Zünnûn-i Mısırî Hazretleri diyor ki: “Bedenin hastalığı ağrı ve sızılarla belli olur. Kalbin hastalığı ise günahlarla ortaya çıkar. Beden hastayken yemeğin tadını nasıl alamazsa, kalp de günah batağındaiken ibadetin lezzetini hissedemez.” Malumdur, insan içinde bulunduğu muhitten etkilenir. İnsanlar günah işlenen yerlerde günaha meylettikleri gibi, ilim öğrenmeye, sohbetlere, zikir meclislerine gittiği zaman da etkilenirler ve insanı ilahi bir huzur kaplar. Bunun gibi her türlü vesile ile kalbimizi gafletten, kasvetten ve vesveselerden arındırarak maneviyat ile diriltmenin derdinde olmamız gerekir. İhsan İyiliktir İhsan, aynı zamanda iyilik etmektir; insanlara ve hatta bütün yaratıklara karşılık beklemeden infak ve her çeşit iyilik etme erdemliliğidir. İhsan, kötülük

edene de iyilikle karşılık vermektir. İhsan, bir yönüyle kişisel olgunluğu hedefler, Cibril hadisindeki Allah’ı görür gibi ibadet etmek ve O’na yönelmek, kâmil insan olmak, ihsanın bu anlamıdır. Diğer yönüyle de toplumun kemali ve güzelleşmesini hedefler; iyilik ve infak gibi anlamlar bunu gösterir. İhsan ahlâkı, adaletten daha kapsamlı bir güzel huydur. Çünkü adalet anlayışında, karşıdakinin hakkını vermek varken, ihsanda ise daha fazlasını vermek, daha güzeli ile karşılıklıta bulunmak anlayışı vardır. İhsan bilinci insan hayatında var olan boşlukları doldurur. İnsanı daha dikkatli ve titiz davranmaya sevk eder. Her daim Allah’ın gözetimi altında olduğunun bilincinde olan insan, diğerlerinden farklıdır. Kur’ân-ı Kerîm’de ihsan ile hareket edenlere “Muhsin” denilmekte ve bu kimselerin bazı özelliklerine değinilmektedir:

تِلْكَ

اٰيَاتُ

الْكِتَابِ

الْحَكٖيمِۙ

“İşte bu ayetler, hikmet dolu Kitabın ayetleridir. (Lokman, 31/2)

هُدًى

وَرَحْمَةً

لِلْمُحْسِن

22;ينَۙ Muhsin olanlara (iyilik yapanlara) bir hidayet ve bir

rahmettir. (Lokman, 31/3)

اَلَّذٖينَ

يُقٖيمُونَ

الصَّلٰوةَ

وَيُؤْتُونَ

الزَّكٰوةَ

وَهُمْ

بِالْاٰخِرَ

77;ِ هُمْ

يُوقِنُونَؕ

Onlar ki namazı kılarlar, zekâtı verirler. Onlar âhirete de kesin olarak inanırlar.”

 (Lokman, 31/4)

اُو۬لٰٓئِكَ

عَلٰى هُدًى

مِنْ

رَبِّهِمْ

وَاُو۬لٰٓئِ

03;َ هُمُ

الْمُفْلِحُ

08;نَ “Onlar, Rableri tarafından gösterilen doğru yol

üzerindedirler.” (Lokman, 31/5)

اَلَّذٖينَ

يُنْفِقُونَ

فِي

السَّرَّٓاء

16;

وَالضَّرَّٓ

75;ءِ

وَالْكَاظِمٖينَ
الْغَيْظَ
وَالْعَافٖينَ عَنِ
النَّاسِؕ
وَاللّٰهُ
يُحِبُّ
الْمُحْسِنٖينَۚ “Onlar (takvâ sahipleri) bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yenerler, insanları affederler. Allah işini güzel yapanları sever.”
وَالَّذٖينَ
اِذَا
فَعَلُوا
فَاحِشَةً
اَوْ
ظَلَمُٓوا
اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا
اللّٰهَ
فَاسْتَغْفَرُوا
لِذُنُوبِهِمْࣕ وَمَنْ
يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ
اِلَّا
اللّٰهُࣕ
وَلَمْ
يُصِرُّوا
عَلٰى مَا
فَعَلُوا
وَهُمْ
يَعْلَمُونَ
“Onlar çirkin bir şey yaptıkları veya kendilerine kötülük ettikleri zaman Allah’ı hatırlarlar da hemen günahlarının bağışlanmasını dilerler. Zaten günahları Allah’tan başka kim bağışlayabilir ki? Onlar, yaptıklarında bile bile ısrar etmezler.” (Al-i İmran, 3/134-135) اِنَّ
الْمُتَّقٖينَ فٖي
جَنَّاتٍ
وَعُيُونٍۙ .
اٰخِذٖينَ
مَٓا
اٰتٰيهُمْ
رَبُّهُمْؕ
اِنَّهُمْ

كَانُوا
قَبْلَ
ذٰلِكَ
مُحْسِنٖينَ
57; “Allah’a saygısızlıktan sakınanlar ise rablerinin kendilerine verdiklerini alarak
cennetlerde ve pınar başlarında olacaklar. Çünkü onlar daha önce
güzel davranışlar içindeydiler.” (Zâriyât, 51/15-16) Neticede de
Allah katında bu amellerinden dolayı mükâfatlandırılırlar. Böyle bir insanın hal
ve hareketleri, özgüveni, cesareti, ticareti, ikili ilişkileri, komşuluğu, aile hayatı ve
toplumsal bakışı vb. kendine özgü, ihsan üzere dir. Çok iyi bilir ki,
sürekli murakabe altındadır. Dolayısıyla dikkatli ve ölçülü davranır.
Allah Azze ve Celle ihsan üzere yaşayan insanın hayatının merkezindedir. Muhsin insan bir
lahza bile olsa Allah’ı unutmaz. Darlıkta varlıkta, hastalıkta ve sağlıkta kısacası En iyi ve
en kötü günlerinde bile. Bu davranış ise insanı dengeli bir kulluk yapmaya
götürür. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi vesellemin hayatına
baktığımızda bu dengeyi net bir şekilde görüyoruz. Efendimiz, en zor ve kolay
zamanlarında hep Rabbimize ram olmuştur. Bunu hicret yolunda bir durak olan Sevr mağarasında
görebiliyoruz. اِلَّا
تَنْصُرُوهُ
فَقَدْ
نَصَرَهُ
اللّٰهُ اِذْ
اَخْرَجَهُ
الَّذٖينَ
كَفَرُوا
ثَانِيَ
اثْنَيْنِ
اِذْ هُمَا
فِي الْغَارِ
اِذْ يَقُولُ
لِصَاحِبِهٖ
لَا تَحْزَنْ
اِنَّ
اللّٰهَ
مَعَنَاۚ
فَاَنْزَلَ
اللّٰهُ
سَكٖينَتَهُ
عَلَيْهِ
وَاَيَّدَهُ
بِجُنُودٍ
لَمْ
تَرَوْهَا
وَجَعَلَ
كَلِمَةَ
الَّذٖينَ
كَفَرُوا
السُّفْلٰىؕ

وَكَلِمَةُ
اللّٰهِهِيَ
الْعُلْيَاؕ
وَاللّٰهُ
عَز.ٖيزٌ
حَكٖيمٌ “Siz peygambere yardımcı
olmasanız da Allah ona yardımcı olacaktır. Nitekim inkârcılar iki kişiden biri olarak onu
yurdundan çıkardıklarında Allah ona yardım etmişti. Hani onlar mağaradaydılar; arkadaşına
“tasalanma! Allah bizimle beraberdir” diyordu. Derken Allah ona kendi katından bir
güven duygusu indirdi, sizin görmediğiniz askerlerle onu destekledi ve
inkârcıların sözünü değersiz hale getirdi. Allah’ın sözü
ise en yücedir. Çünkü Allah mutlak galiptir, hikmet sahibidir.”
(Tevbe 40) Efendimizin mağaradaki bu sakin ve rahat tavrının sebebi, ihsan sahibi olmasıdır.
Efendimiz 13 yıl boyunca Mekke’de Sünnetullahı uygun bir biçimde hareket
ederek insanları İslam’a davet etti. Neticede Mekke’de yapacak bir şey kalmayınca
gerçek bir mütevekkil olarak hicret yoluna çıktı. Çok iyi biliyordu ki,
Allah’ın himayesindeydi. Tasalanmak yersiz ve gereksizdi. Neticede Rabbi onu
nasipsizlere bırakmadı onu korudu ve kolladı. Mekke’den bu şekilde çıkan
Efendimiz aleyhisselatu vesselam yaklaşık on yıl sonra bu şehre bir fatih olarak girdiğinde, yani
en mutlu gününde yine Rabbinin gözetim ve denetiminde olduğu bilinciyle,
Rabbini tesbih ederek ve O’na hamd ederek şehri teslim alıyordu. Peygamber Efendimiz
sallallahu aleyhi vesellem, لاَ
تَكُونُوا
إِمَّعَةً
تَقُولُونَ
إِنْ
أَحْسَنَ
النَّاسُ
أَحْسَنَّا
وَإ.ِنْ
ظَلَمُوا
ظَلَمْنَا
وَل.َكِنْ
وَطِّنُوا
أَنْفُسَكُمْ
إِنْ
أَحْسَنَ
النَّاسُ
أَنْ
تُحْسِنُوا
وَإِنْ
أَسَاءُوا
فَلاَ
تَظْلِمُوا
“İnsanlar iyilik yaparlarsa biz de iyilik ederiz diyen zayıf karakterli kimseler olmayın. Bilakis
iyilik yaptıklarında insanlara iyilik yapmayı, kötülük yaptıklarında ise onlara
zulmetmemeyi alışkanlık hâline getirin.” (Tirmizî, Birr, 63) buyurur. Buna
göre insanların kendi aralarında yaptıkları davranışların ihsan boyutuna ulaşması için

karşılık beklenmeden sırf Allah rızası için yapılması gerekir. Allah Resulü; akrabalara karşı ihsan hususunda da أَفْضَلُالْفَضَائِلِأَنْتَصِلَمَنْقَطَعَكَوَتُعْطِيَمَنْمَنَعَكَوَتَصْفَحَعَمَّنْشَتَمَكََ “Faziletlerin en üstünü, seninle akrabalık bağlarını kesenle ilişkini sürdürmen, sana vermeyene vermen, sana kötü söz söyleyeni bağışlamandır.” (Ahmed ibn Hanbel, III, 439) buyurur. Neticede ihsan, gerek ibadetlerin ve gerekse bütün davranışların Allah rızası gözetilerek, içtenlikle, karşılıksız, en güzel şekliyle yerine getirilmesi demektir. Bütün eylemlerin anlamlı ve değerli olmasının, kişiye ve topluma yararlı olmasının yolu da budur.

اَلَّذٖينَيَسْتَمِعُونَالْقَوْلَفَيَتَّبِعُونَاَحْسَنَهُؕاُو۬لٰٓئِكَالَّذٖينَهَدٰيهُمُاللّٰهُوَاُو۬لٰٓئِكَهُمْاُو۬لُواالْاَلْبَابِِ “Sözü dinleyip de ona en güzel bir şekilde uyanlar, Allah’n hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiplerinin kendileridir.” (Zümer, 18) ayeti de sözün en güzeline ihsan ile uyanların hidayete eren akıllı kimseler olduklarını çarpıcı bir şekilde vurgulamaktadır. Hayatımızın ihsan üzere olup olmadığını sürekli kontrol etmeliyiz. Bilmeli ve idrak etmeliyiz ki, bizim dışımızda hayatlarımız üzerine hesaplar yapan nice muhasipler var. Bunların en başında ise şeytan aleyhilla’ne bulunuyor. Hayatlarımızı düşmanlarımızın tuzaklarından ancak, sürekli bir denetim altında olduğumuz bilincini zerrelere kadar inanıp yaşayarak kurtarabiliriz. Yaşamının her alanında yaratıcısının gözetim ve denetimi altında olduğuna, bir an bile olsa bunun dışına çıkamayacağı hakikatine kalbi mutmain olmuş bir kimse, hayatından Rabbinin sevmediği ve hoşnut olmadığı şeyleri uzaklaştırır. Böyle bir kimseye şeytan hiçbir şekilde yaklaşamaz ve bu kimse üzerinde etkili olamaz. Kalp Huzurunuz ve umudunuz daim, ibadetleriniz kabul olsun.

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)